

ingediend op **1238** (2021-2022) – Nr. 1
19 april 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Lorin Parys, Katrien Schryvers
en Freya Van den Bossche

over interlandelijke adoptie
naar aanleiding van het eindrapport
van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Lorin Parys, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Piet De Bruyn, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding	4
1.	Politieke context	4
2.	Aanbevelingen van het expertenpanel	4
3.	Krijtlijnen van de Vlaamse Regering	5
4.	Beslissingskader	5
5.	Verdere operationalisering	5
6.	Antwoord op de vooraf ingediende vragen	5
6.1.	Pleegzorg en adoptie	5
6.2.	Open adoptie.....	6
6.3.	Beslissingskader voor de screening van de herkomstlanden	6
6.4.	Nazorg	7
6.5.	Eengemaakte adoptiedienst	7
6.6.	Mistoestanden uit het verleden	8
6.7.	Opvolging van het eindrapport van het expertenpanel	8
6.8.	Meerouderschap	9
II.	Vragen van de leden	10
1.	Vragen van Lorin Parys.....	10
2.	Vragen van Suzy Wouters	11
3.	Vragen van Freya Van den Bossche	12
4.	Vragen van Katrien Schryvers	12
III.	Antwoorden van minister Wouter Beke	13
IV.	Replieken.....	14

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 22 maart 2022 wisselde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding met Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, van gedachten over interlandelijke adoptie naar aanleiding van het eindrapport van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie.

Deze gedachtewisseling past in een reeks van gedachtewisselingen en hoorzittingen die in de regeerperiode 2014-2019 van start ging. Op 9 mei 2019 hield de toenmalige Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een gedachtewisseling en een hoorzitting over interlandelijke adoptie uit Ethiopië (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1988/1). Tijdens die vergadering werd de oprichting van een 'onafhankelijk expertenpanel' aangekondigd.

Op 2 september 2021 publiceerde het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie zijn eindrapport. Minister Wouter Beke werd er tijdens de commissievergadering van 21 september 2021 over ondervraagd (*Interpellatie* VI.Parl. 2020-21, nr. 51, en *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 4340, 4354, 4410, 4456 en 4547). De commissie wisselde tijdens dezelfde vergadering van gedachten met Veronique Van Asch, voorzitter van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie, prof. dr. Gerrit Loots en dr. Yana Jaspers, beiden onderzoeker van de deelrapporten, Vrije Universiteit Brussel (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1223/1).

Vervolgens hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding drie hoorzittingen. Die vonden plaats op 27 oktober 2021, 12 januari 2022 en 19 januari 2022. Het verslag van die hoorzittingen is gepubliceerd als *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1127/1.

In zijn inleidende uiteenzetting bij deze gedachtewisseling gaat minister Wouter Beke in op een reeks vragen van de commissieleden die vooraf schriftelijk werden ingediend. Deze vragen zijn als bijlage bij dit verslag gevoegd. Ook het eindrapport van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie en de presentatie van minister Wouter Beke zijn terug te vinden op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

1. Politieke context

Minister *Wouter Beke* citeert inleidend een relevante passage uit het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024: "Deze Vlaamse regering verbindt zich tot een grondig onderzoek naar adopties en herkomst bij interlandelijke adoptie. Daartoe richten we een expertenpanel voor interlandelijke adoptie op. We bestuderen de mogelijkheid om dit onderzoek te kaderen in een breder internationaal onderzoek in samenwerking met andere landen. Op basis van de resultaten van deze onderzoeken, nemen we maatregelen om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren."

2. Aanbevelingen van het expertenpanel

De werkzaamheden van het expertenpanel hebben elf aanbevelingen opgeleverd, die worden vermeld op slide 5. De aanbevelingen gaan uit van een paradigmashift van een actieve naar een passieve houding ten aanzien van interlandelijke adoptie. Slide 6 vermeldt negen aanbevelingen die ingaan op de vraag hoe moet worden omgegaan met het verleden.

3. Krijtlijnen van de Vlaamse Regering

Op basis van de werkzaamheden van het expertenpanel heeft de Vlaamse Regering enkele krijtlijnen vastgelegd. Minister Wouter Beke benadrukt dat de Vlaamse Regering gelooft in een toekomst voor interlandelijke adoptie en geenszins de bedoeling heeft om interlandelijke adoptie stop te zetten of te laten uitdoven. Ze herbevestigt dat daarbij het belang van het kind voorop staat. Adoptie is in de eerste plaats de zoektocht naar een gepast thuis voor een kind.

De Vlaamse Regering schuift een aantal krijtlijnen naar voren om toekomstig beleid vorm te geven: partnerschappen met herkomstlanden versterken; pleegzorg en adoptie verbinden; en ten slotte inzetten op nazorg en begeleiding.

4. Beslissingskader

De vermelde krijtlijnen gaven op 17 december 2021 aanleiding tot een beslissingskader. Ter versterking van de partnerschappen met de herkomstlanden diende het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) een beslissingskader uit te werken. Dat beslissingskader steunt op zes elementen:

- ratificatie van het Haags Verdrag;
- positionering van de adoptiepraktijk in het bredere zorg- en opvangsysteem;
- consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe;
- vermijden van financiële risico's;
- juridisch kader voor het recht op informatie over afkomst en/of zoektocht naar familieleden;
- en bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid.

5. Verdere operationalisering

De verdere operationalisering omvat drie inhoudelijke werven. De titel van werf 1 luidt: 'We versterken de partnerschappen met herkomstlanden.' De titel van werf 2 luidt: 'We verbinden pleegzorg en adoptie.' De titel van werf 3 ten slotte luidt: 'We zetten in op nazorg en begeleiding.'

Er wordt een traject gevolgd naar één interlandelijke adoptiedienst. De toekomstige werking van het VCA wordt onder de loep gehouden.

6. Antwoord op de vooraf ingediende vragen

6.1. Pleegzorg en adoptie

In het actieplan Interlandelijke Adoptie is de werf Pleegzorg en Adoptie een van de prioritaire acties. Daarvoor kan worden voortgebouwd op het werk van de projectgroep Pleegzorg en Adoptie. Voor de link tussen pleegzorg en adoptie worden een reeks concrete voorstellen verwacht. Ten eerste inzake kennisdeling over het voorbereidingstraject op vlak van gemeenschappelijke thema's zoals onder meer hechting, opvoeding, samenleven met een kind dat niet noodzakelijk biologisch verwant is of meerouderschap. Ten tweede inzake de voorbereiding van kandidaat-ouders, en dan meer bepaald concrete afspraken tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken in de richting van gezamenlijke of geïntegreerde infosessies. Inzake screening van kandidaat-ouders moeten ten derde concrete afspraken gemaakt worden tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken in de richting van gemeenschappelijke screeningsprocedures. Op het vlak van de matching met kandidaat-ouders moeten ten vierde concrete afspraken gemaakt worden tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken richting gemeenschappelijke matchingsprocedures. Ten slotte moet werk worden gemaakt van gedragenheid en sensibiliseren op vlak van dubbele trajecten.

Op deze wijze wil men maximaal groeien naar een gezamenlijk voortraject van pleegzorg en adoptie. Kandidaat-gezinnen moeten aldus de kans krijgen om bewuster te kiezen tussen pleegzorg, adoptie of beide. De procedures worden daartoe zo sterk mogelijk op elkaar afgestemd. Hoe dat concreet in zijn werk moet gaan, staat op de agenda van de stakeholdersgroep die zich hierover zal buigen. Pleegzorg neemt het voortouw.

6.2. Open adoptie

Open adoptie is op dit ogenblik geen rechtsfiguur in de geldende adoptieregeling. Het is evenwel een essentiële houding ten aanzien van adoptie die van alle adoptieouders en andere betrokkenen wordt verwacht. Het gaat om de aanwezigheid van de biologische ouders, ook wanneer de juridische band bij volle adoptie gebroken is. Veel geadopteerden wensen meer te vernemen over of contact te houden met hun biologische familie. De evolutie op dit vlak is reeds sterk voelbaar. Al tijdens de voorbereiding van het Steunpunt Adoptie wordt op dit belangrijke principe ingegaan. Op basis van het kader Meerouderschap kan hier sterker op worden ingezet.

6.3. Beslissingskader voor de screening van de herkomstlanden

De Vlaamse Regering formuleerde op 10 december 2021 in een mededeling de uitgangspunten voor de screening van herkomstlanden. Het VCA stelde dezelfde dag een ontwerp van beslissingskader ter screening van de herkomstlanden voor aan de Vlaamse Regering. Dat ontwerp van beslissingskader was gebaseerd op de in de mededeling aangehaalde bronnen en criteria.

Het screeningsinstrument is een gedetailleerde vragenlijst die duidelijkheid moet bieden over verschillende thema's en criteria die van belang zijn voor een correct en ethisch verloop van interlandelijke adopties. Het VCA heeft drie internationale expertorganisaties gevraagd om samen te werken aan de screening. Deze organisaties kunnen bogen op jarenlange expertise op het vlak van internationale kinderen jeugdbescherming, en bezitten een brede landenkennis. Ze zijn de aangewezen partner om over alle samenwerkingsverbanden met herkomstlanden advies te verlenen.

Het ontwerp van screeningsinstrument is inhoudelijk afgewerkt en wordt ter revisie voorgelegd aan het permanent bureau te Den Haag en drie internationale expertorganisaties. Het VCA wenst eind maart 2022 met de eerste screenings van start te gaan. De screening zal in een eerste fase door de drie vermelde organisaties worden uitgevoerd. Zodra ze advies hebben verleend op basis van de vragen van het screeningsinstrument gaat het VCA na of de interlandelijke adoptiedienst nog bijkomende informatie moet aanleveren, bijvoorbeeld over adoptiekosten per herkomstland.

In een tweede fase zal het VCA aan geadopteerden, interlandelijke adoptiediensten en eventuele andere stakeholders vragen om op basis van een kleurenschaal de toelichting bij en het antwoord op elk criterium of thema te waarderen. De screening zal gefaseerd verlopen. Er wordt prioriteit verleend aan de herkomstlanden wier accreditatie snelst afloopt. Elke samenwerking die nog niet is gescreend of waarover het VCA nog geen formele beslissing heeft genomen, loopt verder onder de huidige afspraken.

De screening op basis van het beslissingskader heeft drie mogelijke gevolgen. De samenwerking met een herkomstland kan positief zijn wat betekent dat de samenwerking wordt voortgezet. Er worden werkbezoeken gepland om afspraken te maken over de werking, afgestemd op de krijtlijn die een versterking van de partnerschappen beoogt. De samenwerking kan onmiddellijk worden stopgezet. Na de

screening zal samenwerking met een aantal herkomstlanden niet langer mogelijk zijn. De dossiers van adoptanten met een lopende kindtoewijzing worden volgens het huidige systeem afgehandeld. Andere kandidaat-adoptanten kunnen zich heroriënteren naar de herkomstlanden waarmee Vlaanderen blijft samenwerken. Transparante communicatie met de betrokkenen is essentieel. Ten derde kan de samenwerking meer verduidelijking vragen. Na de screening wordt dan een werkbezoek gepland om meer duidelijkheid te creëren over de toekomstige samenwerking. De samenwerking loopt onverminderd door tot na de verduidelijking en de definitieve beslissing van het VCA.

Concrete afspraken over de samenwerking met de plaatselijke ambassades zijn geformaliseerd in een samenwerkingsakkoord tussen het VCA en de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken dat in 2018 tot stand is gekomen. Voor de nieuwe werkwijze kan hierop worden voortgebouwd. De versterkte samenwerking tussen herkomst- en aankomstland moet ertoe leiden dat kinderen met bijzondere noden die voor adoptie in aanmerking komen sneller de aangepaste zorg krijgen.

6.4. Nazorg

Nazorg en begeleiden maken integraal deel uit van het actieplan Interlandelijke Adoptie. Er wordt een sterker aanbod aan nazorg en begeleiding uitgewerkt waarbij wordt nagegaan in welke mate evolutie mogelijk is naar een structureel, niet-vrijblijvend en gezamenlijk opvolgings- en nazorgkader na plaatsing van een kind in een gezin via pleegzorg en adoptie. Daartoe wordt een aantal elementen nader uitgewerkt.

Ten eerste is er kennisdeling van het nazorgaanbod op vlak van gemeenschappelijke thema's zoals onder andere hechting, versterking, versterken in opvoeding, samenleven met een kind dat niet noodzakelijk biologisch verwant is, meerouderschap, gedragsproblemen, verlies en rouw, trauma of interventies.

Ten tweede is er het nazorgaanbod voor geadopteerden. Op dat vlak worden er concrete afspraken verwacht tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken aan een gemeenschappelijk nazorgaanbod. In de derde plaats is er het nazorgaanbod voor kandidaat-ouders. Er worden concrete afspraken gemaakt tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken aan een gemeenschappelijk nazorgaanbod. Er wordt ten vierde nagegaan welk structureel nazorgaanbod haalbaar is voor volwassen geadopteerden. Ten slotte wordt een helder ondersteuningsaanbod uitgewerkt voor geadopteerden bij de zoektocht naar hun roots. Opnieuw komt het de stakeholders toe richting te geven aan de vermelde aspecten.

6.5. Eengemaakte adoptiedienst

De geldende regelgeving bepaalt dat de aanvraag tot erkenning van de eengemaakte adoptiedienst ten laatste op 17 december 2022 moet worden ingediend. De erkenningsaanvraag wordt vanaf die datum behandeld door het agentschap Opgroeien. De formele erkenning wordt ten laatste op 31 december 2022 toegekend door hetzelfde agentschap.

De beslissing van de Vlaamse Regering in opvolging van het eindrapport van het expertenpanel om sterker samen te werken met herkomstlanden en om de rol van de interlandelijke adoptiediensten te herbekijken, heeft grote invloed op de opdrachten van deze adoptiedienst. De werking van de huidige adoptiediensten op basis van de huidige accreditaties moet kunnen doorlopen. In februari 2022 hebben het kabinet van minister Wouter Beke, het agentschap Opgroeien en de drie adoptiediensten samen gezocht naar de beste aanpak om op basis van de lopende accreditaties te kunnen doorwerken. Het is belangrijk om de diensten een reëel toekomstperspectief te bieden. Hun waardevolle kennis en expertise moeten een

duurzame plaats krijgen in de vernieuwde aanpak. Het is een gemeenschappelijke ambitie om hun fusieproces voort te zetten en daarbij rekening te houden met het lopende actieplan en de precieze timing van de fusie. Deze moeten sporen met de inhoudelijke opdrachten die uit het actieplan voortvloeien. Op korte termijn vindt opnieuw overleg plaats met de adoptiediensten om de precieze opdrachten van de eengemaakte dienst te concretiseren.

De werking van het VCA wordt geëvalueerd en bijgestuurd op basis van het nieuwe systeem voor interlandelijke adoptie. Afhankelijk van de verdere besprekingen zal het concrete takenpakket van het VCA verduidelijkt worden. De impact op de personeelsinzet is nog onduidelijk en wordt daarom mee in kaart gebracht.

6.6. Mistoestanden uit het verleden

De weging tot herstel en erkenning van geadopteerden, die slachtoffer waren van wanpraktijken, dient verder uitgewerkt te worden op federaal niveau. De Commissie voor Opvolging en Overleg inzake Adoptie kwam hiervoor nog niet samen. In haar mededeling van september 2021 meldt de Vlaamse Regering dat een bijkomend onderzoek loopt naar een aantal Ethiopische adoptiedossiers uit de periode tussen 1996 en 2017. Deze dossiers zijn bezorgd aan een onderzoekster in Ethiopië. Zij heeft alle dossiers gelezen maar botst in haar zoektocht naar informatie op meerdere problemen. Er zijn op dit ogenblik nog geen concrete onderzoeksresultaten voor deze dossiers.

Het gaat in totaal om veertien dossiers uit zes regio's. In elk dossier is men gestart met een gesprek met de contactpersoon van de betrokken adoptiediensten. Het blijkt moeilijk om informatie te krijgen van de nog bestaande weeshuizen. Bepaalde weeshuizen voeren een 'closed-door policy' en weigeren elke medewerking bij het zoeken naar informatie. De onderzoekster blijft toenadering zoeken. Sedert 2018 zijn veel tehuizen in Ethiopië gesloten omdat interlandelijke adoptie er niet meer toegelaten wordt. Ze twijfelt er sterk aan of medewerking te verwachten valt van de overheid ter plaatse. De veiligheidssituatie in Ethiopië en de coronapandemie hebben het onderzoek aanzienlijk vertraagd.

Het VCA houdt contact met de onderzoekster. De betrokken gezinnen zijn door het VCA uitgenodigd om hun bezorgdheden te uiten. Elk gesprek wordt samengevat en bezorgd aan de onderzoekster. Bewezen feiten leiden in elk geval tot de nood aan strenge handhaving. Als het VCA weet heeft van fraude, is het verplicht het parket hierover te informeren. Volgens artikel 59 van het besluit van de Vlaamse Regering van 22 maart 2013 moet het agentschap Opgroeien voor het nemen van een voorgenomen beslissing tot intrekking of schorsing van de erkenning een aanmaning sturen. Tenzij zich een situatie voordoet die wanneer ze blijft duren, essentiële belangen van de betrokkenen inzake gezondheid, veiligheid of welzijn zouden kunnen aantasten. In dat geval kan onmiddellijk tot intrekking of schorsing van de erkenning worden overgegaan.

6.7. Opvolging van het eindrapport van het expertenpanel

Het eindrapport van het expertenpanel heeft nog niet aan belang ingeboet. Het bevat tal van waardevolle inzichten. De aanbevelingen bieden een unieke kans om te bezinnen en om het systeem van interlandelijke adoptie te hervormen. Deze aanbevelingen, die op niveau van de Vlaamse Regering prioritair worden opgevolgd, gaan over de toekomst van interlandelijke adoptie en werden vertaald in de krijtlijnen van de Vlaamse Regering van 17 december 2021.

Aanbeveling 13 vraagt de installatie van een onafhankelijk meldpunt voor juridisch-administratieve vragen. Het meldpunt zou ondersteuning kunnen bieden aan geadopteerden met juridische en administratieve vragen, en problemen ten

gevolge van fouten in de registratie bij hun adoptieprocedure. Zoals aangegeven in de mededeling van de Vlaamse Regering van 17 december 2021 rijst de vraag of het opportuun is hiervoor een nieuw orgaan op te richten. Het moet evenwel duidelijk zijn bij welke bestaande instantie deze mensen terecht kunnen. Het overleg hierover met de Federale Regering moet nog van start gaan.

Aanbeveling 14 vraagt een centrale en digitale registratie van alle gegevens en documenten. Van elk adoptiedossier moeten de huidige erkende adoptiediensten binnen de vier maanden na totstandkoming van de adoptie een kopie bezorgen aan het VCA. Inzage verlenen is een van de opdrachten van de Vlaamse adoptieambtenaar. In het licht daarvan moet iedereen die in het bezit is van een adoptiedossier van een derde, een kopie ervan bezorgen aan de Vlaamse adoptieambtenaar. De Vlaamse adoptieambtenaar staat in voor bewaring en inzage.

Het VCA bewaart ook de dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan. Het betreft dossiers die werden overgenomen door de huidige erkende adoptiediensten van De Vreugdezaaiers, Hogar para Todos, Interadoptie en Adoptiewerk Vlaanderen. Een groot deel van deze dossiers is inmiddels gescand en wordt digitaal bewaard. Bovendien blijft het originele dossier bewaard voor het geval een geadopteerde originele documenten of foto's wil inkijken.

Een geadopteerde die inzage vraagt, kan sedert 1 april 2021 terecht bij het Afstammingscentrum. Het Afstammingscentrum gaat bij de huidige erkende adoptiediensten of het VCA na of het dossier beschikbaar is. Dat is evenwel niet steeds het geval. Sommige dossiers bestaan maar bieden geen antwoord op de vragen van de betrokkenen. Het Afstammingscentrum doet al het mogelijke om geadopteerden verder te helpen. Hiervoor wordt contact opgenomen met andere diensten in binnen- en buitenland.

Het VCA is in overleg met het team Archief en Informatiebeheer van het agentschap Opgroeien een samenwerking aan het starten met Digitaal Archief Vlaanderen om deze dossiers professioneel te archiveren. Er wordt onderzocht hoe met Digitaal Archief Vlaanderen kan worden samengewerkt bij inzagevragen door geadopteerden. Daarnaast wordt onderzocht hoe originele dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan, bewaard kunnen worden door Digitaal Archief Vlaanderen.

6.8. Meerouderschap

Meerouderschap is het leidende concept van waaruit het actieplan over de toekomst van interlandelijke adoptie vertrekt. Zoals opgenomen in de mededeling van de Vlaamse Regering van 17 december 2021 steunt minister Wouter Beke het idee om steeds te onderzoeken of alle partijen bereid zijn contact te blijven houden met de biologische of eerste ouders. Meerouderschap is een belangrijke basisgedachte bij adoptie omdat alle betrokkenen – indien gewenst en met de nuance dat dit op casusniveau moet worden bekeken – erkend kunnen worden in hun relatie tot het kind. Er zullen inspanningen nodig zijn op vlak van regelgevend kader, beeldvorming en communicatie. De regelgeving is evenwel grotendeels federale materie. Het agentschap Opgroeien bezorgt het federale niveau de nodige input en staat in voor de gewenste decretale aanpassingen.

Omdat meerouderschap adoptie overstijgt, zal het agentschap Opgroeien onderzoeken op welke wijze, op welk niveau en met welke stakeholders hiervan werk kan worden gemaakt. In het ondernemingsplan 2022 van het agentschap Opgroeien is meerouderschap opgenomen als preconceptueel project.

II. Vragen van de leden

1. Vragen van Lorin Parys

Lorin Parys meent dat minister Wouter Beke enkele nuances over het hoofd ziet. Dat open adoptie als algemeen principe van elke betrokkene wordt verlangd, gaat voorbij aan de vaststelling dat sommige ouders bewust afstand nemen van een kind. Zo zijn er landen waar moeders getrouwd moeten zijn. De vrouwen laten hun kind adopteren om aldus een breuk te bewerkstelligen. Zij willen geen contact meer met hun kind. In dergelijke gevallen is dit een onvoorzichtig uitgangspunt.

N-VA is voorstander van open adoptie mits dat de wens is van iedereen in de adoptiedriehoek. Omdat een kind doorgaans niet mee kan beslissen wanneer het wordt afgestaan voor adoptie, moeten zowel de afstandsouders als de adoptieouders gewonnen zijn voor dit idee. Wie zegt dat elke adoptie voortaan een open adoptie moet zijn, gaat onvoorzichtig tewerk. Open adoptie is geen rechtsfiguur, en hoeft dat voor Lorin Parys evenmin te worden. Open adoptie is een attitude. De spreker wenst te vernemen of minister Wouter Beke kan instemmen met zijn nuancering.

Lorin Parys vraagt minister Wouter Beke het screeningsinstrument van het VCA ter beschikking te stellen van het Vlaams Parlement. Het is belangrijk dat ook het Vlaams Parlement inzage krijgt in dit nieuwe screeningsinstrument.

Dat drie erkende internationale organisaties een screening zullen uitvoeren, stemt volgens de spreker niet overeen met de beslissing van de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering heeft immers beslist dat advies van externe organisaties kan, maar dat het VCA beslist. Lorin Parys vraagt de minister zijn interpretatie te bevestigen.

Lorin Parys is bezorgd over het VCA. Het VCA zal rechtstreeks bemiddelen met herkomstlanden om adoptie te realiseren. Dat is tot nog toe nooit gelukt omdat het VCA daartoe niet over alle vereiste capaciteiten beschikt. Er moet intercultureel gecommuniceerd worden. Tijdsverschillen met de herkomstlanden vereisen grote flexibiliteit. Er moet snel en oplossingsgericht gehandeld worden. Er moeten duidelijke procedures zijn. Het VCA dient dit allemaal te realiseren zonder standaardprocedures. Het is onduidelijk of de drie adoptiediensten, die over alle nodige kennis beschikken, het VCA daarin zullen bijstaan.

Het VCA maakt deel uit van Kind en Gezin, een administratie die onder vuur ligt vanwege wanpraktijken. Dat een en ander verkeerd loopt bij Kind en Gezin is te wijten aan de zelfsturende teams. Een deel van de gespecialiseerde dienstverlening van het VCA wordt uitgevoerd door medewerkers die daarnaast nog enkele andere taken op zich nemen. De aangekondigde evaluatie komt laat aangezien aan dit dossier al meer dan een jaar wordt gewerkt, er grote problemen zijn in de administratie en interlandelijke adoptie voor grote uitdagingen staat omdat de lopende adopties geen vertraging mogen oplopen.

Er is niet beslist om een passieve adoptiehouding of 'reversed flow' aan te nemen. Er is beslist kandidaat-adoptieouders te detecteren, te screenen, op te leiden en beschikbaar te houden. Bij een vraag van een herkomstland om een kind te plaatsen wordt het niveau van het kind en niet van het land het uitgangspunt. Reversed flow betekent niet dat een passieve houding wordt aangenomen.

Lorin Parys waarschuwt voor enkele perverse effecten. Het is een goede werkwijze bij kinderen met 'special needs'. Zij zijn moeilijk te plaatsen vanwege een gebrek aan kandidaat-adoptieouders met voldoende draagkracht. Wanneer het gaat om

kandidaat-adoptieouders voor kinderen zonder special needs leidt dat tot tijdsverlies waardoor kinderen langer in een instelling moeten verblijven. Na een vraag van een herkomstland moeten ouders gezocht worden. De voorbereiding en indiening van hun dossier duurt enkele maanden. Dergelijke aanpak kan tot vermarkting leiden waarbij er als het ware geleurd zal worden met kinderen op zoek naar adoptieouders. Het zal dan voornamelijk gaan om kinderen met ernstige special needs. Lorin Parys roept minister Wouter Beke op zijn uitleg over reversed flow te nuanceren en zich aan de beslissing van de Vlaamse Regering te houden. Reversed flow wordt op het niveau van het kind toegepast zonder te vervallen in een axioma.

Hoe reageren herkomstlanden over de wijzigingen in het Vlaamse adoptiebeleid? Op welke manier zijn die landen op de hoogte gebracht? Zijn er herkomstlanden die het er moeilijk mee hebben?

Dit alles mag geen impact hebben op lopende procedures. Herkomstlanden waarvan de erkenning afloopt, zullen als eerste gescreend worden. Waartoe zal dat leiden? Zijn er in de eerste maanden van 2022 evenveel adopties als in vergelijkbare periodes tijdens de voorgaande jaren?

Nederland heeft een grootschalig onderzoek gevoerd naar het welbevinden van geadopteerden. In Vlaanderen is er geen duidelijkheid over het aantal geadopteerden. Wordt er structureel ingegrepen om aan dit gebrek aan data tegemoet te komen? Plant Vlaanderen een grootschalig onderzoek?

Vanaf 1 januari 2023 is er één eengemaakte adoptiedienst. De erkenning moet worden aangevraagd tegen 17 september 2022. Over taken en samenwerking wordt pas beslist in september 2023. Omdat de timing niet spoort, rijst de vraag naar overgangsmaatregelen.

Accreditaties in de herkomstlanden moeten tot 31 december 2022 onder de huidige naam erkend zijn, en vanaf 1 januari 2023 onder een andere naam erkend worden. Een timing die volgens de spreker onhaalbaar is. Er is grondige kennis over de procedures in de herkomstlanden nodig om dit aan te pakken. Worden er overgangsmaatregelen getroffen? Een groot hiaat kan tot een vertrouwensbreuk leiden met de herkomstlanden.

2. Vragen van Suzy Wouters

Suzy Wouters kreeg veel informatie op korte tijd, maar vreest toch een en ander te hebben gemist. Het commissielid is tevreden met het belang dat wordt gehecht aan nazorg. Nazorg moet toegankelijk, kwalitatief en ondersteunend zijn voor alle partijen. Op welke termijn wordt de nazorg uitgebouwd?

Met welke contactpersonen werkt het VCA in de herkomstlanden? Gaat het om bemiddelaars die ook adopties regelen of om specialisten in verwantschapsopsporing? Als de dossiers worden uitgeklaard door adoptiebemiddelaars, rijst de vraag hoe er zekerheid kan worden geboden over hun onafhankelijkheid.

Zal de Vlaamse Regering slachtoffers van wanpraktijken excuses aanbieden voor de fouten uit het verleden? Welke herstelmaatregelen koppelt de Vlaamse Regering hieraan?

Er blijft een groot gebrek aan cijfers. Er is geen informatie over de psychosociale gevolgen van interlandelijke adoptie. Zal minister Wouter Beke ervoor zorgen dat hier onderzoek naar wordt gevoerd?

Suzy Wouters vraagt Lorin Parys hoe adoptiediensten betrokken kunnen worden bij het screenen van herkomstlanden. Zal dat niet leiden tot belangenvermenging?

Is deze partner neutraal en onafhankelijk? Hoe kan een adoptiedienst zichzelf controleren zonder in te gaan tegen zijn eigenbelang?

Waar worden onbegeleide minderjarige vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen? Wordt daartoe een beroep gedaan op de pool van kandidaat-pleegouders? Deze groep van mensen is immers gescreend en wordt ook begeleid.

3. Vragen van Freya Van den Bossche

Freya Van den Bossche verneemt dat open adoptie geen rechtsvorm is maar een verwachte houding. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat dit ondanks een gebrek aan rechtsvorm toch werkelijkheid wordt wanneer zowel afstandsouders als adoptieouders dat verlangen?

Welke aspecten van het meerouderschap worden onderzocht? Waarop zal de werkgroep focussen? Waarin verschilt het preconceptuele concept met wat reeds bestaat op het vlak van meerouderschap?

Het subsidiëringsmodel van de adoptiediensten wordt hervormd. Zal dat nieuwe model een passieve houding mogelijk maken? In plaats van actief op zoek te gaan naar kinderen zullen de diensten klaar moeten staan om kinderen te ontvangen.

Wat is de visie van minister Wouter Beke over de rol van adoptiediensten in bewezen gevallen van fraude?

Zal een hervorming mogelijk zijn zonder te pauzeren? Loopt men tijdens de hervorming het risico op herhaling van wat zich reeds heeft voorgedaan? Is er zekerheid dat fraude niet meer zal voorvallen na de hervormingen? Welke elementen kunnen nog toegevoegd worden om daar zeker van te zijn?

Zijn er plannen om de dienstverlening van het Afstammingscentrum toegankelijker te maken voor geadopteerden? Rootsonderzoek door middel van DNA-analyse is op dit ogenblik nog betalend.

4. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers wil eerst ingaan op het verleden. Er is onderzoek naar gevoerd door het expertenpanel. Minister Wouter Beke wijst op problemen om informatie te verkrijgen in de herkomstlanden.

Adoptie is en blijft een gevoelig thema. Er zijn heel wat mensen, die geadopteerd zijn of geadopteerd hebben, met vragen. Het is belangrijk om te blijven proberen om die te beantwoorden. In een aantal gevallen zijn zaken wetens en willens fout gelopen. In dergelijke gevallen is er sprake van fraude en zelfs kinderhandel. Maar dat verschilt fundamenteel van gevallen waarin fouten zijn gemaakt omdat er op dat moment onvoldoende informatie was. Niemand is erbij gebaat dit alles door elkaar te halen.

Het expertenpanel doet een aantal voorstellen inzake erkenning en heling, procedurele verbeteringen, aanspreekpunt of gegevensregistratie. Katrien Schryvers wil van minister Wouter Beke weten hoe hij verder wil werken met deze voorstellen. Ze verwijst naar de stappen die in het Vlaams Parlement zijn gezet inzake historisch misbruik of gedwongen adopties. De vraag rijst hoe Vlaams Parlement en Vlaamse Regering tegemoet kunnen komen aan de vragen over het verleden.

Er worden een aantal stappen gezet in de relatie tussen pleegzorg en adoptie. Er wordt daarbij gefocust op voor de hand liggende zaken als voorbereiding en hechtingsproblemen. Mensen op de wachtlijst voor adoptie laten doorstromen naar

pleegzorg, kan niet zonder er rekening mee te houden dat de screening anders verloopt en de kandidaten ook andere verwachtingen koesteren. Wie geen rekening houdt met dit verwachtingspatroon, zal de gewenste stappen niet kunnen zetten.

De screening van de herkomstlanden zal in twee fases verlopen. Er zijn de lopende dossiers en de geldende accreditaties die behouden moeten blijven na de fusie. Dat zal de nodige omzichtigheid vergen. Verlies van accreditaties moet worden vermeden.

Daarnaast rijst de belangrijke vraag hoe kanalen vrijwel continu gescreend kunnen worden. De dossiers uit het verleden bewijzen dat gewenning een slechte raadgever is. Wachten tot de overheid in het herkomstland beslist dat een kind adoptabel is, betekent evenmin dat alles is zoals het wordt voorgesteld. Er zullen opnieuw veiligheidsmechanismes ingebouwd moeten worden. Er zal vrijwel continu gecontroleerd moeten worden of alles klopt. Katrien Schryvers roept op om daarvoor een beroep te doen op de diensten van de FOD Buitenlandse Zaken en op de Belgische ambassades, die over grondige kennis beschikken over de cultuur in de herkomstlanden.

De FOD Buitenlandse Zaken en de ambassades kunnen ook een rol spelen in de fondsenwerving. Bij interlandelijke adoptie wordt tot nog toe projectsteun betaald maar mogelijks valt dat weg omdat voortaan wordt uitgegaan van een overheidsvraag. In de huidige tussenfase vergt dit evenwel de nodige alertheid.

In 2021 zijn 27 kinderen interlandelijk geadopteerd. Geen enkel kind was jonger dan 1 jaar. Twee waren 1 jaar oud, zes 2 jaar, drie 4 jaar en twee 5 jaar. Alle andere kinderen waren ouder: vijf van 7 jaar, vier van 8 jaar en één van 10 jaar. Tienjarigen nemen al een grote bagage mee. De vraag is hoe daarmee wordt omgegaan. Er is vroeger reeds opgeroepen om het raadgevend comité uit te breiden met een ethicus, en om werk te maken van een ethisch kader. De adoptiediensten hebben op dit vlak ook al enkele stappen gezet. Over de vraag tot welke leeftijd geadopteerd kan worden en hoever men wil gaan met special needs, moet de politiek zich buigen. Ook de adoptiediensten worstelen met deze vragen. Als het VCA in de toekomst van een buitenlandse overheid de vraag krijgt om een kind te adopteren, zullen vergelijkbare vragen beantwoord moeten worden. Hoe kan worden vermeden dat de nieuwe procedures voor interlandelijke adoptie ertoe leiden dat kinderen langer in een voorziening moeten blijven?

III. Antwoorden van minister Wouter Beke

Minister *Wouter Beke* zegt in zijn toelichting voor de nodige nuance gezorgd te hebben inzake open adoptie en meerouderschap. Dat is mede afhankelijk van de wensen van alle betrokken partijen, wat telkens op casusniveau beoordeeld moet worden. Het gaat om een bepaalde attitude.

De kans op open adoptie is groter als er vertrouwen is tussen de verschillende betrokken partijen. Heldere afspraken zijn de beste manier om risico's te vermijden.

Het beslissingsinstrument is aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Het VCA werkt het verder uit. Zodra het is afgewerkt, kan het toegelicht worden in het Vlaams Parlement.

Adoptiediensten en experts kunnen adviseren. Het is goed dat er een beroep wordt gedaan op expertise van buitenaf, maar uiteindelijk komt het het VCA toe om te beslissen.

De rol van de interlandelijke adoptiediensten maakt voorwerp uit van verdere besprekingen. Zij zullen een belangrijke rol blijven opnemen in de voorbereiding maar ook na de matching. Dat staat anders in de aanbevelingen van het expertenpanel maar vanuit de politiek is steeds aangegeven dat er voor hen nog een rol is weggelegd.

Het VCA begeleidt op dit ogenblik reeds alle zelfstandige en intrafamiliale adopties.

Kazachstan is het eerste en enige land waarvan de accreditaties al in 2022 aflopen. Het beslissingsinstrument is bezorgd aan het permanent bureau van Den Haag. Een reactie wordt tegen eind maart 2022 verwacht.

Nog voor het paasreces wordt overlegd met de adoptiediensten over de verschillende knelpunten. Het is de bedoeling die beschreven scenario's te vermijden.

De contactpersonen verschillen van land tot land. Het is belangrijk om per herkomstland goede afspraken te maken. Het is de bedoeling rechtstreeks contacten te leggen met de bevoegde instanties in de herkomstlanden.

Er is contact met de pleegzorgdiensten en Minor-Ndako om het nodige te doen voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen uit Oekraïne.

Er is nog geen financieringskader uitgewerkt. Er wordt gefaseerd gewerkt om risico's te verminderen. In het federale parlement loopt een debat en zijn er hoorzittingen gepland over de gewenste omgang met het verleden.

Pleegzorg en adoptie verlopen volledig los van elkaar. Het is de bedoeling om krachten te bundelen om voortaan efficiënter, effectiever en kwaliteitsvoller te kunnen antwoorden op de zorg- en ondersteuningsnoden van kinderen en gezinnen. Een werkgroep onder leiding van Jan Brocatus zal zich hierover buigen.

Over de voorbereiding van kandidaat-ouders zullen pleegzorg en adoptie concrete afspraken maken om te werken in de richting van gemeenschappelijke screeningsprocedures, geïntegreerde infosessies en gemeenschappelijke matching. Er wordt rekening gehouden met alle bezorgdheden maar op resultaten is het nog wachten.

Er is inzake fondsenwerving contact opgenomen met de federale verantwoordelijken voor Ontwikkelingssamenwerking en met het kabinet van Vlaams minister-president Jan Jambon. Er komt evenwel slechts een beperkt aantal landen in aanmerking.

Meerouderschap wordt als concept meegenomen in alle werven die het agentschap Opgroeien opzet. Voorbeelden daarvan zijn interlandelijke adoptie maar ook zorggarantie voor het jonge kind.

IV. Replieken

Lorin Parys vindt het belangrijk dat iedereen elkaar goed begrijpt over dit delicate thema. Veel vragen staan nog open en moeten worden opgevolgd.

De vraag wie controleert is een terechte vraag. Adoptiebemiddeling van de adoptiediensten naar het VCA verschuiven, betekent dat er een controleniveau verdwijnt. Het VCA heeft immers als taak adopties, bemiddeld door de adoptiediensten, te controleren. Wie zal het VCA controleren in zijn taak als bemiddelaar? Het Vlaams Parlement kan algemene vragen stellen over de werking van het systeem maar nooit op casusniveau controleren of alles correct verloopt.

Daarnaast is het VCA niet uitgerust om adopties te bemiddelen. Het VCA kende de voorbije jaren een immens personeelsverloop.

Er zijn al zelfstandige adopties verkeerd gelopen omdat het VCA het dossier onvoldoende opvolgt. Bij een kindtoewijzing moet een aangetekende brief verstuurd worden naar het herkomstland. Bij een kindtoewijzing moet onmiddellijk worden opgetreden. Er moet specifieke kennis en interculturele expertise worden opgebouwd. Het team van het VCA is onvoldoende uitgebreid om dit allemaal op zich te nemen.

Lorin Parys heeft nog heel wat vragen. Hij blijft dit dossier van nabij volgen.

Minister *Wouter Beke* zegt dat Lorin Parys uitgaat van de huidige stand van zaken. De rol van het VCA maakt deel uit van de volledige hertekening van het adoptielandschap. Landenkennis is de reden waarom de expertise van de adoptiediensten niet aan de kant wordt geschoven.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Lorin PARYS
Katrien SCHRYVERS
Freya VAN DEN BOSSCHE,
verslaggevers